

YMPÄRISTÖVALIOKUNNAN LAUSUNTO 8/2007 vp

Hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 2008

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 21 päivänä syyskuuta 2007 lähettänyt hallituksen esityksen valtion talousarviosi vuodelle 2008 (HE 62/2007 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi valtiovarainvaliokuntaan.

Eduskunnan työjärjestyksen 38 §:n 3 momentin nojalla ympäristövaliokunta on päättänyt antaa toimialaansa koskevan lausunnon talousarvioesityksestä valtiovarainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- budjettineuvos Pekka Pelkonen, valtiovarainministeriö
- ulkoasiainsihteerin Hanna-Leena Lampi, ulkoasiainministeriö
- asuntonministeri Jan Vapaavuori, hallitusneuvos Klaus Frösén, hallitusneuvos Hannu Hirvonen, hallitusneuvos Ulla Kaarikivi-Laine, asuntonneuvos Riitta Kimari, ympäristöneuvos Olli Pahkala, talousjohtaja Oili Hintsala, ylimetsänhoitaja Pirkko Isoviita, yliarkkitehti Aulis Tynkkynen, viestintäjohtaja Päivi Sihvola, yli-insinööri Jorma Kaloinen, yli-insinööri Jukka Vuontela, ylitarkastaja Anna-Maija Pajukallio ja ylitarkastaja Peter Fredriksson, ympäristöministeriö
- maatalousneuvos Esko Juvonen ja vesiylitarkastaja Leena Westerholm, maa- ja metsätalousministeriö

- neuvotteleva virkamies Aune Turpeinen ja finanssisihteerin Jenni Eskola, sosiaali- ja terveysministeriö
- luonnonsuojelujohtaja Rauno Väisänen, Metsähallitus
- pääjohtaja Lea Kauppi, yli-insinööri Kari Lampela ja johtava tutkija Heikki Pitkänen, Suomen ympäristökeskus
- hallintojohtaja Kimmo Drotár, Valtion asuntorahasto
- toimitusjohtaja Lasse Parvinen, Clean Globe International
- rakennusinsinööri Marja Soikkeli, Raha-automaattiyhdistys
- kehittämisspäälikkö Markus Härkäpää, Helsingin kaupunki
- teknisen toimen johtaja Olavi Louko, Espoon kaupunki
- apulaiskaupunginjohtaja Jukka Peltomäki, Vantaan kaupunki
- kaavapäälikkö Kaija Hapuoja, Tuusulan kunta
- kaupungingeodeetti Jaakko Mähönen, Oulun kaupunki
- yksikön johtaja Riitta Salo, SATO Oyj
- toimitusjohtaja Marko Pyykkönen, Suomen Asumisoikeus Oy
- varatoimitusjohtaja Urpo Piilo, VVO-yhtymä Oyj
- toimitusjohtaja Perttu Liukku, YH-Suomi Oy
- erityisasiantuntija Eero Hiltunen, Suomen Kuntaliitto

- toiminnanjohtaja Pekka Mikkola ja kehittämisspäällikkö Marjaliisa Björkman, Asumispalvelusäätiö ASPA
- puheenjohtaja Herkku Hernesniemi, Asukasliitto ry
- toiminnanjohtaja Markku Virkamäki, Kehitysvammaisten Palvelusäätiö
- pääsihteeri Olli Joensuu, Nuorisotasuntoliitto
- tutkimusjohtaja Mauri Marttila, Suomen Kiinteistöliitto ry
- toiminnanjohtaja Eero Yrjö-Koskinen, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- toiminnanjohtaja Juhani Nenonen, Suomen Omakotiliitto r.y.
- toiminnanjohtaja Ulla-Mari Karhu, Suomen opiskelija-asunnot SOA ry
- toimitusjohtaja Jani Saarinen, Suomen toimitila- ja rakennuttajaliitto RAKLI ry
- sällikotihankkeen vastaava Jussi Lehtonen, Vailla vakinaista asuntoa ry
- korjausneuvonnan päällikkö Jukka Laakso, Vanhustyön keskusliitto
- pääsihteeri Anne Viita, Vuokralaisten Keskusliitto ry.

Lisäksi valiokunta on saanut Nuorisosäätiön kirjallisen lausunnon.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Valiokunta kiinnittää valtiovarainvaliokunnan huomiota ympäristöministeriön hallinnonalan supistuvasta menokehyksestä aiheutuviin ongelmiin. Ympäristöministeriön hallinnonala on supistuvan menokehyksen toimiala, mikä ei ole suhteessa hallinnonalan kasvaviin haasteisiin. Ympäristöministeriön hallinnonalalla on suuria haasteita, joiden hoitaminen edellyttää osaavaa henkilöstöä ja vankkaa tietopohjaa. Merkittäviä haasteita liittyy erityisesti ilmastomuutoksen hillitsemiseen ja siihen sopeutumiseen, Itämeren suojeluun, luonnon monimuotoisuuden vähenemisen pysäyttämiseen, hajakuormituksen vähentämiseen, pilaantuneiden maa-alueiden kunnostamiseen sekä erityisryhmien asunto-olojen kohentamiseen ja ikääntyvän väestön kotona asumisen mahdollistamiseen. Nämä ovat haasteita, joihin vastaamatta jättäminen tulee myöhemmin monin verroin kalliimmaksi, joten myös siksi rahoituksen taso-ongelmaan tulisi saada korjaus pikaisesti.

Valiokunta korostaa, että ympäristöministeriö on toteuttanut tuottavuusohjelmaansa jo useita vuosia pyrkien priorisoimaan resurssiensa käyttöä. Keskeisiä kehittämishankkeita tässä ovat esimerkiksi ympäristölupahallinnon uudistaminen ja käsittelyn tehostaminen, luonnonsuojeluhallinnon työnjaon kehittäminen, ympäristö-

keskusten asiantuntijapalveluiden keskittäminen ja yhteistoiminnan lisääminen, ympäristötutkimus- ja tietojärjestelmäyhteistyön ja työnjaon kehittäminen sekä asumisen tukijärjestelmän yksinkertaistaminen. Valiokunta tukee kehittämishankkeita mutta korostaa, että hallinnonalan edellä mainitut haasteet ovat niin mitattavat, että yksinomaan toimintojen priorisointien kautta ei saada rahoitusta kokonaisvaltaisiin tarpeisiin, kuten rakennemuutokseen ikääntyvän väestön kotona asumisen mahdollistamiseksi, kehitysvammaisten laitosasumisen purkamiseksi ja siirtymiseksi palveluasumiseen tai hajakuormituksen vähentämiseksi.

1 Asuminen

Haasteita asuntopoliittiselle ohjelmalle

Väestönkasvu suurimmilla kaupunkiseuduilla ja niiden ympäristökunnissa jatkuu pitäen asuntujen hintatason korkeana. Erityisen suuri ongelma on Helsingin seudulla. Rakentaminen on vilkasta, mutta valtion rahoittamia vuokralohankkeita on käynnistynyt hyvin vähän ja niistäkin suurin osa on ns. erityisryhmille tarkoitettuja kohteita. Asuntotuotantoon soveltuvien maa-alueiden käyttöön saaminen ja tonttien korkea

hinta on mainittu yhdeksi suurimmista ongelmista.

Hallitusohjelman tavoitteena on lisätä kohtuuhintaista asuntotuotantoa työvoiman saataavuuden ja elinkeinoelämän kilpailukyyn turvaamiseksi erityisesti kasvukeskuksissa. Ohjelman mukaan valtio jatkaa asuntotuotantoon sopivien maidensa myymistä kunnille kohtuuhintaisesti tarvittaessa maankäytösopimuksia hyödyntäen. Myös kaavoitus- ja maapolitiittisten keinojen monipuolista käyttöä kunnissa edistetään hyvän yhdyskuntasuunnittelun toteuttamiseksi sekä kuntien maanhankinnan ja tonttitarjonnan lisäämiseksi. Mainitut toimenpiteet ovat tärkeitä erityisesti pääkaupunkiseudulla ja sen lähiympäristössä, jossa maan hinta on noussut 10 % vuodessa. Maan hinta määräytyy lopulta markkinoilla kysynnän mukaan, mutta pitkäjänteisellä maapolitiikalla ja kuntien riittävällä raakamavarannolla on myös voitu tasoittaa kysyntää.

Valiokunta odottaa konkreettisia ratkaisuja ongelmiin asuntopoliittisesta toimenpideohjelmasta, jossa on tarkoitus vuoden 2007 loppuun mennessä päättää tarkemmin toimenpiteistä ja niiden rahoituksesta kiinnittäen erityistä huomiota asuntopolitiikan ongelmakohtiin, kuten vuokra-asuntotarjonnan riittävyyteen ja tonttipulaan. Asunto-ongelmaan ei ole olemassa yhtä ratkaisua, vaan tarvitaan monien, samansuuntaisten keinojen kokonaisuutta.

Kysyntää vastaavan asuntotuotannon ja elinkeinoelämän toimintaedellytysten turvaaminen muodostavat erityisesti pääkaupunkiseudulla suuren haasteen. Valiokunta korostaa kuitenkin, että myös yhdyskuntarakenteen hajoaminen on suuri ongelma. Liikennepolitiikka onkin nähtävä kiinteänä osana asuntopolitiikkaa, ja erityisesti seudullisten liikenneratkaisujen aikaansaamiseksi on metropolipolitiikka tarpeen. Yhdyskuntarakenteen hajoaminen lisää henkilöautoliikennettä, ja tieliikenteen hiilidioksidipäästöt ovat jatkuvassa kasvussa. Valiokunta painottaa joukkoliikenteen tukemisen merkitystä. Kuten hallitusohjelmassa todetaan, liikenteelle asetetut energiansäästö- ja ilmastotavoitteet saavutetaan osaltaan vähentämällä liikenteen ympäristöhaittoja sekä edistämällä joukkoliikennettä.

Olennessa tärkeää on saada aikaan liikennejärjestelmän kokonaisuuteen perustuva pitkäjänteinen liikenneinfrastruktuurin investointi- ja rahoitusohjelma, jonka varaan on mahdollista kehittää kestävästä yhdyskuntarakennetta. PARAS-puitelain toteutukseen kohdistuu myös suuria odotuksia maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteensovittamiseksi kaupunkiseuduilla. Valiokunta korostaa, että kiristyvät tavoitteet kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi edellyttävät tehokkaita toimia yhdyskuntarakenteen eheyttämiseksi ja tähän haasteeseen on vastattava asuntopoliittisessa toimenpideohjelmassa.

Avustukset erityisryhmien asunto-olojen parantamiseksi

Talousarvioesityksessä ehdotetaan erityisryhmien investointiavustusvaltuuden nostamista 45 miljoonasta eurosta 60 miljoonaan euroon. Valiokunta pitää korotusta erittäin tarpeellisenä, koska rahoitus on osoittautunut kysytyksi ja tarpeelliseksi. Huomioon on otettava myös se, että rakennuskustannukset ovat nousseet huomattavasti tuen käyttöönoton jälkeen vuonna 2005. Avustuksen myöntämistä odottaa hankkeita 31 miljoonan euron edestä, varauksia on myönnetty 41 miljoonan euron edestä ja käsittelyä odottaa 34 miljoonan euron edestä hankkeita. Hankkeita on siten sidottu noin 106 miljoonan euron verran, joten korotetullakaan valtuustasolla ei voida myöntää rahoitusta kuin osalle hankkeista. Uhkana on, että erityisryhmätuotantoon on tulossa noin 7 kuukauden tauko. Vuonna 2008 hakumenettelyssä siirrytään kiinteisiin hakuaikeihin jatkuvan haun sijaan, jolloin suurimmasa tarpeessa olevat hankkeet asetetaan etusijalle. Edellä esitettyyn viitaten valiokunta esittää,

että valtiovarainvaliokunta nostaa avustusvaltuutta 10 miljoonalla eurolla siten, että erityisryhmien asumista edistävä asuntotuotanto ei keskeydy siten kuin edellä on viitattu.

Investointiavustuksella rahoitettavat hankkeet ovat painottuneet erityisesti huonokuntoisten tai muistihäiriöisten vanhusten sekä kehitys-

vammaisten ja vammaisten palveluasuntoihin. Väestön ikääntyessä tarvetta erityisesti tuettuun palveluasumiseen on yhä enemmän. Raha-auto-maattiyhdistyksen tuella rakennettiin aikaisemmin runsaasti vanhusten palvelutaloja, mutta RAY:n kilpailuoikeudellisista syistä tiukentamat avustuslinjaukset ovat lopettaneet rakentamisen ja siten painetta on yhä enemmän talousarvion rahoituksen käyttämiseen.

Kehitysvammaisten osalta valiokunta korostaa tarvetta laitospaikkajen asumisen purkamiseen ja siten rakenteelliseen muutokseen. Muissa Pohjoismaissa laitosasuminen on jo lähes purettu ja kehitysvammaisten asuminen järjestetty muun väestön keskuuteen. Kehitysvammaisten asumisen rakennemuutos tulisi saada alulle mahdollisimman pian, mikä edellyttäisi valtuuden varaamista noin 600 asunnon rakentamiseen kehitysvammaisille vuosittain vaalikauden ajan ja valtuuden nostamista noin 30 miljoonalla eurola.

Asuntojen korjaus- ja energia-avustusvaltuuden nostaminen 10 miljoonalla eurolla 60,5 miljoonaan euroon on myös oikeasuuntainen, mutta riittämätön suhteessa tarpeeseen. Korjausavustuksella voidaan muuttaa asuntoja liikuntarajoitteisille sopiviksi sekä avustaa hissien rakentamista, millä voidaan tukea ikääntyneiden asumista kotonaan mahdollisimman pitkään. Valiokunta korostaa, että tämä on laitosasumiseen verrattuna myös merkittävästi taloudellisesti edullisempaa, joten valtuuden korottaminen on perusteltua.

2 Itämeren suojele

Yleistä

Valiokunta korostaa tarvetta kokonaisvaltaiseen tarkasteluun Itämeren tilan heikkenemisen pysäyttämiseksi ja parantamiseksi. Itämeri on yksi maailman saastuneimmista meristä, ja Suomen tulee osaltaan toimia kehityksen kääntämiseksi. Itämeren ravinnekuormituksessa on viimeisten parinkymmenen vuoden aikana havaittu laskua. Itämeren tilan vaste kuormituksen vähenemiseen on kuitenkin hyvin hidas johtuen mm. pitkistä veden viipymäajoista. Ainoastaan ulkoisen

kuormituksen tehokkaalla vähentämisellä voidaan pitkällä tähtäimellä ja kestävästi vaikuttaa meren sisäiseen kuormitukseen. Tärkein keino Itämeren pelastamiseksi on kansainvälinen yhteistyö. Kuitenkin myös Suomessa toteutettavien toimenpitein voidaan merkittävästi vaikuttaa haja-asutuksen, yhdyskuntien ja maatalouden kuormituksen vähentämiseen.

Haja-asutuksen jätevedet

Tärkeä uudistus vesistöjä ja lopulta Itämeren rehevöittävän ravinnekuormituksen vähentämiseksi on vuonna 2004 voimaantullut talousjätevesiasetus. Se velvoittaa haja-asutusalueella sijaitsevaa noin 200 000:ta pysyvään asuinkäyttöön tarkoitettua kiinteistöä sekä joukkoa korkean varustelutason vapaa-ajan asuntoja uusimaan kiinteistökohtaisen jätevesienkäsittelyjärjestelmänsä vaatimukset täyttäväksi koskien kaikkiaan noin miljoonan ihmisen asumista. Toimenpiteet tulee toteuttaa vuoteen 2014 mennessä. Vanhojen rakennusten kiinteistökohtaisten jätevesijärjestelmien uusiminen ei kuitenkaan ole lähtenyt liikkeelle riittävässä laajuudessa, vaan työt näyttävät kasaantuvan siirtymäajan loppupuolelle.

Ympäristöministeriö on asettanut kesällä 2007 työryhmän selvittämään asetuksen toimeenpanoon liittyvät ongelmat ja tekemään ehdotuksia niiden poistamiseksi. Työryhmä on jo tehnyt ehdotuksen kotitalousvähennyksen kehittämiseksi siten, että sillä kannustetaan ajoissa tehtäviin kunnostustoimiin. Viimeisteltävänä on myös ehdotus 3 miljoonan euron avustusmäärärahan sisällyttämiseksi valmisteltavaan asuntopoliittiseen ohjelmaan osaksi rakennusten korjaus-, terveyshaitta- ja energia-avustusmäärärahaa. Ehdotukseen sisältyy myös tulorajan korotus avustuksen tehokkaaksi käyttämiseksi. Valiokunta pitää ehdotusten toteuttamista erittäin tärkeänä, sillä avustusmäärärahaa ei ole juuri-kaan voitu myöntää liian tiukkojen tulorajavaatimusten vuoksi. Valiokunta kiirehtii työryhmän ehdotusten toteuttamista ja asetuksen tehokasta toimeenpanoa.

Valiokunta on myös huolestunut ympäristönsuojelun edistäminen -määrärahan (35.10.61) ta-

sosta ja ylipäänsä säilymisestä yhtenä välineenä haja-asutusalueiden jätevesikuormituksen vähentämisen hallintaan. Määrärahaa on voitu käyttää vesihuollon tukilain mukaisten avustusten maksamiseen yhdyskuntien ja haja-asutuksen vesiensuojelua edistäviin investointeihin. Määräraha on pieni mutta tarpeellinen pienen mittakaavan vesiensuojelutoimien edistämiseksi esimerkiksi pienissä vesiosuuskunnissa. Määräraha tulisi nostaa 3 miljoonaan euroon osana toimenpidekokonaisuutta Itämeren ravinnekuormituksen vähentämiseksi.

Siirtoviemärit

Itämeren ja sisävesien suojelemiseksi tehokas keino taajamien jätevesihuollon osalta on jätevesien käsittelyn keskittäminen suurempiin ja tehokkaampiin yksiköihin. Siirtoviemäreitä rakentamalla voidaan lakkauttaa vanhoja, heikkotehoisia puhdistamoja ja vapauttaa kokonaan laajojakin vesialueita yhdyskuntien jätevesikuormituksesta. Toiminta on sekä vesiensuojelullisesti että taloudellisesti tarkoituksenmukaista, ja valtion suhteellisen pienelläkin osuudella hankkeita käynnistyy.

Siirtoviemärien rakentamista voidaan tukea ympäristötyömäärärahalla (35.10.77) sekä vesihuoltoavustuksiin tarkoitettulla 7,7 miljoonan euron määrärahalla (30.50.31), jossa on 1,5 miljoonan euron lisäys viemäriverkostojen laajentamisen tukemiseen haja-asutusalueilla, joille aikaisemmin on rakennettu runkovesijohto. Haettujen avustusten määrä on kuitenkin pysynyt jatkuvasti suurempana kuin mihin määrärahat antavat mahdollisuuden. Momentin 35.10.77 määrärahaksi esitetään 11,2 miljoonaa euroa, joka on tasoltaan aivan liian alhainen. Momentilta tulisi pystyä rahoittamaan pilaantuneiden maa-alueiden kunnostushankkeita sekä siirtoviemärihankkeita. Ympäristökeskusten perusteltujen esitysten perusteella määrärahan tulisi olla kaksinkertainen nykyiseen verrattuna. Uusia, talousarviossa erikseen nimettyjä siirtoviemärihankkeita tulisi aloittaa vuosina 2008—2012 yhteensä 40. Vuonna 2008 on mahdollista aloittaa viisi siirtoviemärihanketta, ja uusissa hankkeissa valtion osuutta on jouduttu pienentämään huomattavastikin ympäristökeskusten esityksiin verrattuna.

Edellä esitettyyn viitaten valiokunta esittää,

että valtiovarainvaliokunta nostaa ympäristötyöt-määrärahan (35.10.77) 15 miljoonaan euroon hallitusohjelmaan sisältyvien vesiensuojelu- ja Itämeren suojelutavoitteiden saavuttamiseksi.

Alueelliset ympäristökeskukset ovat esittäneet kiireellisimpiä hankkeita pilaantuneiden maa-alueiden kunnostamiseksi ympäristötyömäärärahan turvin 5,5 miljoonan euron edestä, kun tähän on talousarvioesityksessä varattu 3,1 miljoonaa euroa. Useissa tapauksissa valtion osallistuminen kunnostukseen on välttämätöntä, koska kustannukset ovat vastuussa olevan kunnan taloudelle täysin ylivoimaiset. Kriteerit sille, että valtio osallistuu hankkeeseen, ovat erittäin tiukat, ja esimerkiksi kunnan tai yksityisen tahon osallistumista kunnostamiseen edellytetään aina. Ajautuminen tavalla tai toisella pilaantuneen maa-alueen haltijaksi johtaa usein täysin kohtuuttomiin tilanteisiin, joten vastuuta täydentävä avustusjärjestelmä on tarpeen. Valiokunta pitää rahoituksen tason nostamista tarpeellisenä.

Valiokunta katsoo, että hallitusohjelmaan sisältyvien vesiensuojelu- ja Itämeren suojelutavoitteiden saavuttamiseksi on välttämätöntä, että määrärahaan tehdään tasokorotus. Valiokunta huomauttaa, että hallitusohjelman mukaan hallitus ohjaa lisävaroja maaseudun vesihankkeiden rahoittamiseen, jotta haja-asutusalueet tulisivat mahdollisimman kattavasti vesija viemäriverkostojen sekä yhdistettyjen jätehuoltohankkeiden piiriin ennen vuonna 2014 voimaan tulevaa velvoitetta. Yhteistä jätevesiviemäröintiä tuetaan sellaisissa kohteissa, joissa yhteisviiemäröinti on sekä ympäristönsuojelullisesti että taloudellisesti perusteltua. Lisäksi korjausavustusten ja asuinkiinteistöjen talousjätevesijärjestelmien parantamiseen tarkoitettujen avustusten tuloarajoja korotetaan.

Valiokunta esittää kokoavana kantanaan edelliseen viitaten, että valtiovarainvaliokunta esittää mietinnössään, että hallitus laatii koko vaali-

kautta silmällä pitäen tarvittavan rahoitusohjelman haja-asutuksen jätevesikuormituksen vähentämiseksi tarvittavien toimenpiteiden edistämiseksi. Yksittäisten kiinteistönomistajien ryhtymistä toimenpiteisiin kiinteistökohtaisen jätevesienkäsittelyjärjestelmän uudistamiseksi on hidastanut myös se, että kuntien vesihuollon kehittämissuunnittelussa ei ole saatu aikaan päätöksiä vesihuoltoalueiden mahdollisesta laajentamisesta eikä kiinteistönomistajilla siten ole aina tietoa viemäriinliittymismahdollisuudesta. Myös eri jätevesienkäsittelytekniikoista on hankala saada luotettavaa tietoa. Ohjelmalla tulee varmistaa toimenpiteiden suorittaminen mahdollisimman pian ja viimeistään vuoteen 2014 mennessä, ja sen tulee sisältää riittävät määrärahat siirtoviemäreiden rakentamisen tukemiseen (35.10.77), pienempien hankkeiden tukemiseen yhdyskuntien ja haja-asutuksen vesiensuojelun edistämiseksi (35.10.61) sekä sosiaalisin perustein myönnettävät avustukset kiinteistökohtaisten talousjätevesijärjestelmien parantamiseksi (35.30.55).

Maatalouden vesistökuormitus

Yhdyskuntien jätevesikuormituksen pienentämisen ohella on tärkeää saada aikaan nykyistä parempia tuloksia myös maatalouden vesistökuormituksen vähentämiseksi. Valiokunta pitää hyvänä maatalouden vesiensuojelun momentille (35.10.22) sisällytettyä 1 miljoonan euron siirtomäärärahaa 3 vuodelle käytettäväksi selvitykseen siitä, miten maatalouden vesiensuojelutavoitteita voidaan saavuttaa toteuttamalla nykyistä laajemmin maatilakohtaisia ja tarkasti suunnattuja alueellisia toimenpiteitä. Pilottihankkeen tavoitteena on konkreettinen selvitys nykyisen ympäristötukijärjestelmän toimenpiteiden tehostamisesta, ympäristönsuojelutoimenpiteitä koskevista kehittämistarpeista sekä uusien vesiensuojelukeinojen kokeilusta ja käyttömahdollisuuksista. Selvitys toteutetaan Lounais-Suomen ympäristökeskuksen toimialueella yhteistyössä Varsinais-Suomen MTK:n ja Satakunnan MTK:n kanssa.

Uudistetun maatalouden ympäristötuen täydentävillä ehdoilla ympäristövaatimuksia on tiu-

kennettu ja tavoitteita ovat ympäristökuormituksen vähentämisen ohella esimerkiksi huolehtiminen luonnon monimuotoisuudesta ja torjunta-aineiden käytöstä aiheutuvien riskien ehkäiseminen. Maatalouden vesistökuormituksen vähentäminen on pistekuormitusta vaikeampaa. Lannoitustasot ovat alentuneet, suojakaistoja, suojavyöhykkeitä ja kosteikkoja on perustettu, kasvipeitteisyys on lisääntynyt ja monet muutkin maatalouden toimenpiteet ovat edistyneet, mutta kuormituksessa tai vesien tilassa ei silti ole näkyvää edistystä. Yhtenä syynä ovat pitkät viiveet toimenpiteiden näkymiseksi vesistöjen tilan paranemisessa. Toiseksi toimenpiteet eivät ilmeisesti ole kohdistuneet niille alueille, joilla se olisi ollut erityisen tärkeää. Pilottihankkeen avulla saadaan lisää tietoa tästä, ja hanke on siten erittäin tarpeellinen. Tärkeitä ovat myös maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan lannan vaihtoehtoisia hyödyntämistapoja, esimerkiksi energianlähteenä, selvittävä tutkimus sekä maatalouden ympäristötuen vaikuttavuuden seurantatutkimus. Valiokunta pitää välttämättömänä, että maatalouden vesistönsuojelun vaikuttavuuteen kiinnitetään jatkossa johdonmukaisesti huomiota siten, että nykyistä näkyvämpiä tuloksia saadaan aikaan.

Itämeren suojeluskenaarion kustannustehokkuusselvityksen rahoitus

Hallitusohjelman mukaan hallitus jatkaa toimia asutuksesta, teollisuudesta, maataloudesta ja haja-asutuksesta tulevan ravinnekuormituksen vähentämiseksi kansallisen Itämeri-ohjelman puitteissa ja asetettujen vesiensuojelun suunta-viivojen mukaisesti. Itämeren maat laativat Itämeren suojeluskenaarion (ns. Sternin malli) ja selvittävät vaihtoehtojen yhteiskunnalliset ja taloudelliset vaikutukset. Vesienhoidon suunnittelulla vaikutetaan valuma-alueilta tulevan kuormituksen vähenemiseen ja erityisesti rannikko-vesien sekä jokien tilan parantamiseen. Valiokunta kiinnittää valtiovarainvaliokunnan huomiota siihen, että Sternin mallin mukaiseen Itämeren suojelun kustannustehokkuusselvitykseen ei ole osoitettu määrärahaa. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan näyttää siltä, että

kaikki Itämeren maat eivät ole lähdössä rahoittamaan selvitystä, mutta ruotsalainen Baltic Sea 2020 -säätiö on kiinnostunut rahoittamaan noin 5 miljoonalla eurolla selvitystä, johon sekä Ruotsin että Suomen hallitukset osallistuisivat. Suomen osalta selvitykseen tarvitaan noin miljoona euroa, jota ei voida rahoittaa hallinnonalan tutkimus-, kehittämis- ja suunnittelurahoituksellakaan, joka puoliintuu vuoden 2006 tasosta. Valiokunta katsoo, että rahoitus tulee järjestää.

Lähialueyhteistyörahoitus

Hallitusohjelman mukaan tärkein keino Itämeren pelastamiseksi on valtioiden rajat ylittävän yhteistyön harjoittaminen sekä lähialueyhteistyön parantaminen. Valiokunta yhtyy näkemykseen siitä, että pelkästään kotimaisin toimin ei Itämeren yleistilaa voida riittävästi parantaa, vaan yhteistyö kaikkien Itämeren rantavaltioiden kanssa HELCOMin sopimusjärjestelmän puitteissa on keskeisen tärkeää. Lisäksi kuormitusta suurista päästölähteistä kuten Venäjältä ja Puolasta on saatava vähenemään. Kahdenväliset hankkeet Venäjän kanssa ja kolmikantayhteistyö Suomi—Venäjä—Viro ovat erittäin merkittäviä, koska Venäjä ei ole viime vuosina osallistunut lainkaan HELCOMin kuormitus- ja tila-arvioita valmistelevien alaryhmien työskentelyyn. Pietarin lounaisen jätevedenpuhdistamon valmistuminen on erittäin tärkeää Itämeren tilan kannalta, mutta edelleen 300 000 Pietarin asukkaan jätevedet johdetaan käsittelemättömänä mereen. Nevan suiston suurkanaloiden ja muun tehomaatalouden muodostama kuormitus vastaa uusien tietojen mukaan Pietarin koko jätevesikuormitusta. Myös Puolan tehostuva maatalous uhkaa lisätä ravinnepäästöjä. Kiireellisimpiä toimia on nyt vaikuttaa näiden päästöjen vähentämiseen.

Lähialueyhteistyössä on suuria ympäristöinvestointeja rahoitettu monenkeskisesti mm. Pohjoisen ulottuvuuden ympäristökumppanuusrahaston kaltaisilla innovatiivisilla rahoitusjärjestelyillä tai ns. public-private-yhteistyöllä, jolloin investointeihin suunnataan myös yksityissektorin rahoitusta. Tämä toteutui mm. Pietarin

keskisen puhdistamon fosforinpoistohankkeessa, jota rahoittivat pietarilaisten lisäksi sekä ympäristöministeriö että John Nurmisen säätiön kautta suomalaiset yritykset ja yksityishenkilöt. Huomattava on, että Venäjä on itse varsin huomattavasti panostanut Pietarin jätevesien puhdistukseen, ja lähtökohtana onkin, että Venäjä panostaa hankkeisiin enenevässä määrin.

Valiokunta toteaa, että lähialueyhteistyön määräraha (24.50.66) ulkoasiainministeriön pääluokassa on tasoltaan 20,5 miljoonaa euroa, josta 5 miljoonaa euroa on osoitettu ympäristöhankkeisiin. Ympäristöministeriön pääluokassa on ollut teknisen avun määräraha (35.10.67), joka esitetään poistettavaksi. Lähtökohtana on lähialueyhteistyön kehittäminen asteittain osapuolten väliseksi tasavertaiseksi yhteistyöksi, ja Venäjältä edellytetään kasvavaa taloudellista sitoutumista hankkeisiin. Menotaso vähenee 23 miljoonasta 13 miljoonaan vuoteen 2011 mennessä. Teknisen avun rahoitus hoidetaan jatkossa ulkoasiainministeriön määrärahasta (24.50.66). Valiokunta korostaa, että lähialueyhteistyömäärärahan vähentäminen ei saa vaikuttaa määrärahan ympäristöhankkeita koskevaan osuuteen.

Öljonnettomuuksien torjunta

Suomenlahden kautta kulkevien öljykuljetusten määrä on kasvanut nopeammin kuin aikaisemmin on ennakoitu. Noin kolmasosa Venäjän koko öljyviennistä kulkee jo Suomenlahden kautta. Vuonna 2007 kokonaiskuljetusmääräksi on arvioitu 140 miljoonaa tonnia ja vuonna 2015 jo 250 miljoonaa tonnia.

Suomen öljyntorjuntavalmiuden on arvioitu olevan kohtuullista tasoa ainakin verrattuna Itämeren muihin maihin. Kasvavan liikenteen aiheuttamat riskit ovat kuitenkin niin suuret, että valmiuden lisääminen on välttämätöntä. Öljyvahinkojen torjuntavalmiuden tasoa selvittävä työryhmä viimeistelee työtään ja tullee esittämään öljyntorjuntavalmiuden lisäämistä sekä nykyisen öljyntorjuntakaluston peruskorjauksen ja uudistamisen että uudishankintojen avulla. Työryhmä pitää Varustamoliikelaitoksen yhdeksän öljyntorjunta-aluksen pitämistä sopimuksen mu-

kaisessa valmiudessa välttämättömänä, sillä näiden kapasiteettia korvaavaa uutta kalustoa voidaan saada käyttöön aikaisintaan vuonna 2010.

Valiokunta huomauttaa, että ympäristövahinkojen torjunnan menoihin esitetty 3 miljoonan euron määräraha (35.10.27) ei mahdollista Varustamoliikelaitoksen yhdeksän aluksen pitämistä sopimuksen mukaisessa torjuntavalmiudessa, mikä tulee ottaa huomioon lisätalousarviossa. Momentilla 35.10.70 on määräraha öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntaan varustetun monitoimialuksen hankkimiseen. Jos rahoitus toteutuu esitetyllä tavalla, alus saataneen käyttöön vuoden 2010 alusta alkaen. Valiokunta kiirehtii aluksen hankintaa ja kiinnittää valtiovarainvaliokunnan huomiota siihen, että mainitun öljyntorjunnan valmiustasoa selvittävän työryhmän ehdotukset alusten hankinnasta ja peruskorjauksesta sekä torjuntakaluston hankinnasta (meripuomit) merkitsevät huomattavaa kustannuslisää, arviolta jopa 100—150 miljoonaa euroa vuoteen 2015 mennessä. Tähän huomattavaan rahoitustarpeeseen tulee varautua kokonaisvaltaisessa rahoitusohjelmassa siten kuin edempänä esitetään.

Valiokunta kiirehtii myös öljyntorjuntakeskuksen perustamista mahdollisimman pian. Valtion vuoden 2006 toisessa lisätalousarviossa on 1 miljoonan euron määräraha valtion osuudeksi perustettavan, osakeyhtiömuotoisen öljyntorjuntakeskuksen osakepääomaan. Parhailleen on käynnissä selvitysmiehen työ vuoden 2007 loppuun mennessä neuvotella muiden tahojen kanssa niiden mahdollisuuksista ja halukkuudesta tulla öljyntorjuntakeskuksen osakkaiksi yhteensä vastaavalla osuudella.

Huviveneiden jätehuolto

Veneiden käymäläjätevettä ei pääsääntöisesti saa päästää veteen Suomen sisävesillä eikä aluevesillä (12 meripeninkulmaa lähimmästä rannasta). Jätteiden vastaanoton ja sataman jätehuollon järjestäminen on sataman pitäjän vastuulla. Jos venesatamaa hoitaa käytännössä joku muu taho kuin alueen omistaja, esimerkiksi veneseura, tulee sopia erikseen siitä, kumman velvollisuutena on hankkia jätteiden ja jätevesien vas-

taanottolaitteet. Sataman pitäjä hoitaa vastaanotetun käymäläjäteveden käsittelyn.

Valiokunta toteaa, että septitankkeja ei ole vielä kukaan kattavasti kaikissa satamissa eikä järjestelmä siten toimi siten kuin lainsäädäntö edellyttää. Käytännössä Pidä Saaristo Siistinä ry on toiminut aktiivisesti saamansa avustuksen turvin ja ohjannut rahoitusta veneiden käymäläjätteiden imutyhjennysverkoston kehittämiseen. Valiokunta huomauttaa, että Suomi on 4.10.2007 saanut tuomion siitä, että se ei ole noudattanut direktiivin 2000/59/EY mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ole laatinut ja pannut täytäntöön jätteiden vastaanotto- ja käsittelysuunnitelmia kaikkien satamien osalta (erityisesti huvivenesatamien)¹. Esitys avustukset järjestöille ja ympäristöhoitoon -määrärahan (35.01.65) vähentämiseksi vaikeuttaa myös tätä työtä.

Edellä lausuttuun viitaten valiokunta esittää,

että valtiovarainvaliokunta sisällyttää mietintöönsä lausuman, jossa edellytetään hallituksen laativan hallituskautta koskevan kokonaisvaltaisen rahoitusohjelman tarvittavien toimenpiteiden tekemiseksi Itämeren tilan heikkenemisen estämiseksi ja parantamiseksi siltä osin kuin Suomi voi siihen vaikuttaa.

3 Ilmastonmuutoksen hillitseminen

Yleistä

Valiokunta toteaa, että ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumiseksi osoitettava rahoitus ei vielä ole tunnistettavissa talousarvion kokonaisuudessa kovinkaan helposti. Toisaalta integraatioperiaate merkitseekin sitä, että jokaisen hallinnonalan tulee sisällyttää tarvittavat politiikkatoimenpiteet omiin toimiinsa. Valiokunta kuitenkin odottaa, että kun hallitus saa

¹ Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio C-523/06 komissio vastaan Suomi (aluksella syntyvän jätteen ja lastijäämien vastaanottolaitteista satamissa 27.11.2000 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2000/59/EY rikkomisesta).

valmiiksi seuraavan ilmasto- ja energiastategiansa, myös strategian rahoitus ilmenee talousarvion tasolla selkeämmin. Tässä yhteydessä on myös todettava, että valiokuntien tapa käsitellä talousarvioehdotusta oman hallinnonalansa kannalta eli lähinnä vastinministeriönsä pääluokan osalta ei vastaa tarpeeseen käsitellä esimerkiksi ilmastonmuutokseen liittyviä heijastusvaikutuksia kokonaisuutena talousarviossa. Valiokunta pitää tarpeellisenä, että valtiovarainvaliokunta kehittää talousarvioesityksen käsittelyä siten, että myös viitatuslainen poikkihallinnollinen kokonaistarkastelu tulee mahdolliseksi.

Valiokunta toteaa tässä yleisesti, että kustannukset ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumisesta tulevat väistämättä kasvamaan. Lisäksi on selvää, että kehitysmaiden sitouttaminen kansainvälisiin sopimusjärjestelyihin edellyttää kasvavaa rahoitusta ilmastonmuutosten vastaisten toimien ja sopeutumistoimien rahoittamiseksi näissä maissa.

Ympäristötutkimusrahoitus

Valiokunta kiinnittää valtiovarainvaliokunnan huomiota siihen, että ympäristöministeriön hallinnonalan tutkimus-, kehittämis- ja suunnittelurahoitus esitetyllä 6,45 miljoonalla eurolla puoliintuu vuoden 2006 tasosta. Määräraha sisältyy ympäristöministeriön toimintamomentille (35.01.01). Valiokunta korostaa, että päätöksen laatu heikkenee, jos mahdollisuutta teettää tarpeellisia taustaselvityksiä ja vaikutusarvioita ei ole. Ympäristöpolitiikan suunnittelu, vaikutavuuden arvioiminen ja toimeenpano edellyttävät riittävää ja oikea-aikaista tietoa päätöksen tueksi. Tietotarpeita kansallista päätöksentekoa ja kansainvälistä yhteistyötä varten on paljon, kuten tutkimukset ja selvitykset ilmastopolitiikan toteuttamiseksi, Itämeren kuormituksen vähentämiseksi, rakennusten energiatehokkuuden parantamiseksi, materiaalitehokkuuden edistämiseksi ja yleensä laajojen ympäristöpolitiikkaohjelmien tai lainsäädäntöuudistusten valmistelemiseksi.

Valiokunta painottaa, että erityisesti ilmastomuutoksen hillitsemiseen liittyvä ongelma on suurempi ja monimutkaisempi kuin on tähän asti

mielletty. Tarvetta riippumattomalle tiedolle on yhä enemmän tietopohjan vahvistamiseksi, jotta luodaan perusta päätöksenteolle oikeansuuntaisten, vaikuttavien ja tehokkaiden keinojen käyttöön ottamiseksi. Tutkimusmäärärahoista tinkiminen on erittäin lyhytnäköistä politiikkaa. Valiokunta edellyttää, että valtiovarainvaliokunta nostaa ympäristötutkimukseen käytettävissä olevan määrärahan tasoa perustavan tiedon ja vaikuttavuusarviointien tekemiseksi erityisesti kokonaisvaltaisen ilmastopolitiikan toteuttamisen mahdollistamiseksi.

Edellä esitettyyn viitaten valiokunta esittää,

että valtiovarainvaliokunta ottaa mietintöönsä lausuman, jossa edellytetään kokonaisvaltaisen ympäristö- ja erityisesti ilmastopolitiikan toteuttamista nostamalla ympäristötutkimusmäärärahaa tietoperustan syventämiseksi ja vaikuttavuusarviointien tekemiseksi.

Korjaus- ja energia-avustukset

Korjaus- ja energia-avustuksilla tuetaan paitsi ikääntyneen väestön kotona asumista, hissien rakentamista ja asunnon terveyshaittojen vuoksi kohtuuttomaan asemaan joutuneita myös energiatehokkuutta parantavia investointeja ilmastomuutoksen hillitsemiseksi. Valiokunta pitää energia-avustusmäärärahan nostamista oikeansuuntaisena viestinä asumisessa tehtävien ilmastomyönteisten toimien edistämiseksi. Määrärahan 10 miljoonan euron korotus varataan pientalojen ympäristöystävällisiin lämmitystapamuutoksiin sekä energiatehokkuutta parantaviin investointeihin rivi- ja kerrostaloissa. Myös kuntoarvioiden laatimista ryhdytään jälleen tukemaan, mikä kannustaa taloyhtiöitä suunnitelmalliseen korjaustoimintaan ja korostaa energiatalouden parantamisen tärkeyttä taloyhtiöissä. Valiokunta kuitenkin kiinnittää valtiovarainvaliokunnan huomiota määrärahatason riittämättömyyteen, kun sillä tulisi sekä kannustaa ilmastomuutoksen hillinnän kannalta suotuisiin toimiin että edistää ikääntyneen väestön mahdollisuuksia asua kotonaan mahdollisimman pitkään avustamalla hissien rakentamista vanhoihin ta-

loihin. Nyt näyttää siltä, että hissiavustusten tasoon ei saada korjausta eikä olemassaolevaa kiinteistökantaa saada liikuntarajoitteisille soveltuvaksi edes lähitulevaisuudessa. Määrärahan tasossa on 10 miljoonan euron korotustarve.

Tuuliatlas

Hallitusohjelman mukaan tuuli- ja aurinkoenergian sekä lämpöpumppujen käyttöä edistetään ja uusi tuuliatlas tehdään vuoden 2009 loppuun mennessä. Talousarvioesityksessä ei kuitenkaan ole määrärahaa tuuliatlaksen tekemiseen. Asianmukaisen tuuliatlaksen käytettävissä oleminen on perusedellytys tarkoituksenmukaisten tuulivoimainvestointien tekemiselle. Nykyinen atlas ei ole enää käyttökelpoinen, koska sen mittaukset on tehty liian matalalla eivätkä tuolloiset mitausasemat anna kattavaa kuvaa tuulioloista. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan rahoitus tuuliatlaksen tekemiseen on varmistumassa syksyn aikana. Valiokunta pitää tätä hyvänä ja esittää, että valtiovarainvaliokunta osaltaan huolehtii, että tuuliatlas saadaan valmiiksi tavoiteaika-taulussa vuoden 2009 loppuun mennessä.

Ilmastoviestintä

Ilmastoviestinnän viisivuotinen ILMU-kampanja päättyi keväällä 2007. Valiokunta korostaa tarvetta turvata ilmastoviestinnän yhteistyön edellytykset myös jatkossa. Kansalaisten kasvaneeseen tiedontarpeeseen ja toimintavalmiuteen tulee voida vastata tarjoamalla käytännöllistä ja helppotajuista tietoa mahdollisuuksista vähentää kasvihuonekaasupäästöjä arjessaan. Myös hallitusohjelmassa todetaan, että kansalaisten energiatehokkuustietoisuuden herättäminen on tärkeää ja ilmastotiedotuksen jatko turvataan.

Valiokunta painottaa, että nyt, kun ilmastonmuutos on noussut julkiseen keskusteluun ennennäkemättömällä tavalla, tulee käyttää tehokkaasti mahdollisuudet asennemuutoksen aikaansaamiseen ja kansalaisten motivoimiseen ilmastomuutoksen hillinnän kannalta suotuisten tottumusten omaksumiseen. Ilmastoviestinnän jatkuvuuden ja ajantasaisen, käytännöllisen tiedon tarjoaminen on keskeisessä asemassa. Tarvetta puolueettomalle ja riippumattomalle uusiutuvia

energioita ja energiansäästöä koskevalle tiedolle on siten enemmän kuin koskaan ennen, esimerkiksi Motiva Oy:n toimintakyky on turvattava. Valiokunta korostaa, että ilmastoviestinnän resurssit tulee tässä uudessa tilanteessa turvata.

Avustukset järjestöille ja ympäristönhoitoon

Valtakunnalliset ympäristö- ja asuntoalan järjestöt toimivat tiedon välittäjinä kansalaisten ja hallinnon välillä. Ne tekevät tärkeää työtä muun muassa ilmastonmuutosta koskevan tiedon välittämässä ja levittämässä sekä osallistuvat merkittävällä panoksella lainsäädännön valmisteluun. Määrärahalla (35.01.65) on tuettu niiden harjoittamaa valistus- ja neuvontatoimintaa. Määrärahalla on avustettu myös saariston ympäristönhoitoa edistäviä hankkeita, kuten Pidä Saaristo Siistinä ry:n toimintaa, ja ympäristökasvatusta edistäviä valtakunnallisesti merkittäviä projektiluonteisia hankkeita. Valiokunta huomauttaa, että myös EU:n kuudennessa ympäristöohjelmassa edellytetään riittävää tukea helpottamaan valtioista riippumattomien järjestöjen osallistumista vuoropuheluun ympäristöpolitiikan sidosryhmien kanssa.

Talousarvioesityksessä määrärahaan esitetään 113 000 euron vähennystä. Määrärahan väheneminen merkitsisi sitä, että valtakunnallisten ympäristöjärjestöjen avustuksia joudutaan pienentämään ja myös veneilyn käymäläjätteiden septitankkien tyhjennysasemaverkoston täydentäminen jäisi kesken. Valiokunta katsoo, että määräraha tulee nostaa entiselle tasolle. Edellä esitettyyn viitaten valiokunta esittää,

että valtiovarainvaliokunta lisää ympäristö- ja asuntoalan järjestöille ja ympäristönhoitoon osoitettua määrärahaa (35.99.65) 113 000 eurolla.

4 Muuta

REACH-asetuksen täytäntöönpano

Euroopan kemikaalivirasto aloitti toimintansa Helsingissä kesäkuussa 2007. Viraston toiminta pohjautuu Euroopan unionin kemikaali- eli REACH-asetukseen. Asetuksen tavoitteena on

parantaa terveyden ja ympäristön suojelua sekä ylläpitää EU:n kemianteollisuuden kilpailukykyä. Koska REACH-asetus on monimutkainen ja laaja lainsäädäntökokonaisuus, on Suomessakin valmistauduttu ohjaamaan ja neuvomaan kemikaalien valmistajia, maahantuojia ja käyttäjiä. Asetuksen edellyttämän neuvontatyön suorittamiseksi on lähtökohtana pidetty neljän henkilötyövuoden lisäämistä toimivaltaisille viranomaisille eli sekä Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskukselle että Suomen ympäristökeskukselle REACH-asetuksen täytäntöönpanoa varten. Valiokunta katsoo viitaten kantaansa mietinnössään YmVM 1/2007 vp — HE 3/2007 vp, että tarvittava 600 000 euron määräraha on perusteltu. Kemikaaliviraston isäntämaana Suomen tulee kyetä hoitamaan asianmukaisesti myös oman pienen ja keskisuuren teollisuuden ja käyttäjien neuvontatarpeet.

Ympäristölupahallinnon uudistaminen

Hallitusohjelman mukaan ympäristöasioiden käsittelyä nopeutetaan ja tehostetaan ja palveluiden asiakaslähtöisyyttä vahvistetaan. Valiokunta korostaa tarvetta turvata ympäristölupien käsittelyn joutuisuus ja kiirehtii vireillä olevaa ympäristölupahallinnon uudelleenjärjestelyn toteutusta. Uudistus koskee valtion viranomaisten välisen toimivallan järjestelyä, jonka mukaan uudelle valtakunnalliselle virastolle siirretään kaikki ympäristö- ja vesilupa-asiat ympäristölupavirastoilta ja alueellisilta ympäristökeskuksilta.

Valiokunta kiinnittää huomiota myös tarpeeseen turvata valitusmenettelyjen joutuisuus. Hallinto-oikeuksien resurssit tulee mitoittaa siten, että yhteiskunnallisesti merkittävien lupahankkeiden käsittely ei viivästy.

Luonnonsuojelualueiden toteutus, ylläpito ja luonnon monimuotoisuuden suojelu

Luonnonsuojelulain tai erämaalain nojalla suojeltuja tai suojeltavaksi tarkoitettuja alueita on yhteensä noin 3,9 miljoonaa hehtaaria. Alueista 98 prosenttia on perustettu lakisääteisiksi suojelualueiksi tai on valtion omistuksessa. Toteuttamatta olevia yksityismaita on jäljellä noin

60 000 hehtaaria (1.1.2007). Luonnonsuojeluohjelmien vuosia 2008—2009 koskevan jatkorahoitusohjelman tavoitteena on, että valtakunnallisten suojeluohjelmien ja Natura 2000 -verkon yksityismaille sijoittuvat kohteet on pääosin toteutettu ja korvaukset maanomistajille maksettu vuoden 2009 loppuun mennessä. Tämän lisäksi joidenkin yhtiöiden omistamia ohjelma-alueita on tarkoitus toteuttaa vielä vuoden 2009 jälkeen.

Valiokunta edellyttää, että vielä toteuttamatta olevien yksityismaille sijoittuvien suojelualueiden toteutus ja korvausten maksaminen suoritetaan tavoiteaikataulussa. Luonnonsuojelualueiden hoitoon ja kunnossapitoon kohdistuu jatkossa yhä merkittävämpiä rahoitustarpeita. Kansallispuistojen kokonaiskäyntimäärät ovat nousseet jatkuvasti. Kasvavan matkailun tarpeet ja luontoarvojen turvaaminen edellyttävät suojelualueiden palvelujen kehittämistä ja kulumisen estämistä. Metsähallituksen arvion mukaan lisärahoitustarve on vuosina 2008—2012 14 miljoonaa euroa edellyttäen, että muun hankerahoituksen taso säilyy ennallaan.

Valiokunta korostaa, että kansallispuistot ja luonnonsuojelualueet muodostavat alueellisen suojeluverkoston rungon, jonka avulla säilytetään kansallisesti ja kansainvälisesti arvokkaimmat kohteet. Samanaikaisesti ne ovat yleisölle avoimia luonnonnähtävyyksiä ja matkailun tärkein vetovoimatekijä. Reitistöjä tukevan infrastruktuurin toimivuuden parantaminen on tärkeää kestävä luontomatkailun edistämiseksi siten, että alueiden suojeluarvojen säilyminen varmistetaan.

Yhä merkittävämpään asemaan on noussut myös luonnon monimuotoisuuden turvaaminen. Valtioneuvoston 21.12.2006 tekemän periaatepäätöksen (Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävä käytön strategiasta vuosiksi 2006—2016; luonnon puolesta — ihmisen hyväksi) tavoitteena on pysäyttää Suomen luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen vuoteen 2010 mennessä ja vakiinnuttaa Suomen luonnon tilan suotuisa kehitys vuosien 2010—2016 kuluessa. Periaatepäätöksessä korostetaan tarvetta parantaa suojelualueiden luonnontilaa, laajuut-

ta, suojelualueverkoston kytkeytyneisyyttä ja luontaisia yhteyksiä luonnonhoidon, ennallistamisen, maisematason maankäytön suunnittelun ja luonnonvarojen kestävästä käytöstä. Etelä-Suomen metsien monimuotoisuutta koskevan METSO-ohjelman kokemusten perusteella vapaaehtoiset ja markkinamekanismeja jäljittelevät suojelukeinot ovat menestyksellisiä ja niiden käyttöä on aihetta soveltaa suojelualueverkon kehittämisessä muutoinkin kuin Etelä-Suomen metsien suojelussa. Luonnonsuojeluviranomaisten osalta METSON tulokset antavat aihetta toimintatapojen olennaiseen kehittämiseen. Valiokunta kiinnittää valtiovarainvaliokunnan huomiota METSO 2:n eli Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden turvaamiseksi laadittavan

uuden toimintaohjelman riittävän rahoituksen tärkeyteen.

Hallitusohjelman mukaan hallitus selvittää mahdollisuudet perustaa Sipoonkorven ja Selkämeren kansallispuistot. Valiokunta katsoo, että olemassaolevien suojelualueiden parantamisen ohella myös kansallispuistoverkoston kehittämistä on tarpeen jatkaa kiirehtien Sipoonkorven ja Selkämeren kansallispuistojen perustamista.

Lausunto

Lausuntonaan ympäristövaliokunta esittää,

että valtiovarainvaliokunta ottaa huomioon, mitä edellä on esitetty.

Helsingissä 19 päivänä lokakuuta 2007

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Susanna Huovinen /sd
vpj. Pentti Tiisanen /vas
jäs. Christina Gestrin /r
Susanna Haapoja /kesk
Timo Kaunisto /kesk
Timo Korhonen /kesk
Merja Kuusisto /sd (osittain)
Petteri Orpo /kok

Tanja Saarela /kesk
Janne Seurujärvi /kesk
Tarja Tallqvist /kd
Oras Tynkkynen /vihr
Pauliina Viitamies /sd
Henna Virkkunen /kok
vjäs. Antti Kaikkonen /kesk
Anne-Mari Virolainen /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos.